

Kairo. — Palesztinából érkező jelentések szerint, oda újabb angol csapatérősítések érkeztek Dél-afrikából és Ausztráliából, amelyeknek az lesz a feladatuk, hogy biztosítsák a Közeleket rendjét és emeljék biztonságát.

Jeruzsálem. — A „Festina” című arab lap közli, hogy a kormány egy nagy arab cégnek 150.000 font értékű megrendelést adott, amelyre példa még nem volt, mert ilyen összegű rendelést egy összegben arab cég nem kapott, amit az arab újság elgondolással állapított meg. — Mose Sierok, a cionista executive politikai osztályának vezetője Kairóra utazott, hogy megvitassa az ottani vezetőkkel a palesztinai politikai és gazdasági helyzetet. — Közvetlenül az olasz hadüzenet előtt a „Transylvania” román hajó fedélzetéről 53 romániai zsidó emigráns szállt partra a tel-avivi kikötőben. — A főkormányzó megengedte Auni Abdul Hadinak, az ismert palesztinai arab nacionalista vezérnek, akit 1937 októberében száműztek, hogy visszatérjen az országba, Auni Abdul Hadi az annak idején feloszlott arab nemzeti tanács titkára volt. — A politikai helyzet új fejleményeivel kapcsolatosan a munkáspárt elhatározta, hogy június végére összehívja a párt legfőbb tanácsát.

New-York. — Schalom Asch kijelentette a new-york Times munkatársára előtt, hogy új regényén dolgozik, amelyben a new-yorki zsidók életét vizsgálja. — A zsidó teológiai szeminárium vezetőjévé az elhunyt dr. Cyrus Adler helyébe dr. Louis Finkelsteint választották meg. Finkelstein, aki a zsidó tudományok egyik világhírű egyénisége, igaz barátja a cionista mozgalmnak és jelentős szerepet játszott az amerikai cionizmus történetében.

Bombay. — Bombayban tartották meg az indiai zsidó hitközségek 15. évi konferenciáját. A három napos konferenciának igen nagy jelentőségei tulajdoníthatók, mert az a zsidó egység és erő összefogás jegyében zajlott le. Elhatározták, hogy közös tanácsot lestejének, amelynek joga lesz az egész indiai zsidóság nevében beszélni. A konferencia a cionizmus jegyében zajlott le és az indiai zsidó nép köztársasági bizonyította Palesztinához. A konferencia számos szónoka méltatta a chalucok palesztinai művét. Foglalkoztak a héber nyelv kérdésével is. A héber nyelv megújulásának kérdéséről Jákob Jecheskiel órnagy beszélt, aki jelenleg a középkeleti angol hadseregben teljesít szolgálatot. A konferencia elhatározta, hogy negyszázötven propagandába kezd a héber nyelv terjesztése érdekében. Határozatban üdvözölték a palesztinai zsidó jászait és biztosították arról, hogy az indiai zsidóság mögött áll a cionizmus győzelméért vívott harcban.

Párizs. — Az amerikai Joint 100.000 frankot adott át a belga menekültügyi bizottságnak azzal a céllal, hogy gondoskodik ezzel az összeggel arról, hogy vallásos zsidók megfelelő ellátáshoz jussanak.

London. — A belga és holland menekültek közül mintegy ötszázan menekedtek felültek Angliában. Ezt az angol hitközségek közbenjárása tette lehetővé. Az utoljában érkezett menekülteket is megértéssel fogadták az angol zsidóság és az angol lakosság körében is. — A „Daily Telegraph”-ban felhívást böcsajították ki, amelyben a canterbury érsek, Sir John Hope, Simpson, Wedgwood ezredes arra kéri benne az angol közönséget, hogy ne molesztálják fölösleges gyanúsítással a menekülteket. Azok rendszerint azért menekültek el, mert a rendszerrel nem voltak megelégedve, vagy mert elűzötték őket és fölösleges szkatúrakkal csak elkeserítették őket.

BUN DE IMPRIMAT.

„GRAFICA”, ORADEA

Meisner Márkus halála

Egy nagyon vallásos, derék poláár hagyta el a földi létet az utóbbi napokban. Meisner Márkus, régi váradai polgár hunyt el 76 éves korában. Halála mélységes részvételt keltett e nagy város zsidó társadalmában. Korábban szerepet játszott a hitközségi életben és mindig csak a közérdekeit tartotta szem előtt. Meisner Márkus típusa volt annak a nagy tudású vallásos polgárnak, aki összeegyeztelte a világi tudást a zsidó tudományok művelésével. Idős korában, beteg is, éjt napot együttvéve folyton tanult. Holott nem ez volt a hivatása, de a tudás és istenszeretet vezérelte életét. Gyermekei nem voltak; ezért a Talmud Tóra ifjúságát istápolta; becézte szeretettel vízvezéket. Már éves tizedekkel ezelt nagyobb hitközségi alapsítványt is tett e célra. Ahol lehetett, segített és dolgozott a közösség érdekében. Halálakor nem a szablonos és konvencionális paréntálás mondálta velünk, hogy egy nagyon derék, vallásos tudós embert veszített a zsidó közösség Reb Mordche Meisnerben és legyen szószólója az Egekben a sokat szenvedett zsidóságért, amelyért annyit küzdött és dolgozott.

Dr. Stern Mór posthumus műve:

Mózes

Mindenki emlékszik még Erdélyben dr. Stern Móra, a szatmári ortodox hitközség volt ügyésze, a kiváló emberre és íróra, aki élete teljében vált a halál martalékává. A napokban megjelent a kiváló írónak posthumus műve: „Mózes” bibliai színmű kilenc képből, amely színmű műve, mely ma már porladó egyéniségéhez. Mózesnek akart ebben a bibliai színműben olyan emléket állítani, amely színpadon is szemlélteti azt, amit a zsidóságának ez a legnagyobb mestere jelentett a multban és a jelenben. Dr. Stern Mór kedvenc műve volt az, ahogy háttamaradottjai állítják. Nem is csodáljuk, mert a könyv előválasása után úgy látjuk, hogy ezt a nagyon nehéz témát könnyed süllyben varázsolja az olvasó, vagy a drámai események hallgatója elé. Ez a célja maradéktalanul sikerült volt, ha a darabot az a budapesti színpad valóban előadta volna, mely eltagadta azzal, hogy rövidesen színpadra hozza. A sors másképpen akarta. Ma már szó sem lehet arról, hogy belátható időn belül színpadra kerüljön, de mint könyv drama alkalmas arra, hogy minden zsidó könyvespolcon elfoglalja helyét és így hirdesse alkotójának nemes törekvését és a zsidóság iránti olthatatlan szeretetét. Az a szeretet, amely elkísérte élete utolsó percéig. Dr. Stern Mór az igazak, a bölcsék és az életben sokat szenvedtek örök álmát alussza a szatmári hantok alatt. De a sírkö mellett, ez a könyv is emlékoszlop kell legyen és segítse lelatvni ezt azzal az erdélyi zsidó közvélemény, hogy a könyvet megveszi és elolvassa.

Haló poraiban is szolgálatot kell tegyünk a mű mesternének, aki sokat dolgozott a zsidóságért, lelkesen — és legtöbbször önzetlenül. Dr. Stern Mór is mózesi „epigon” volt, akinek szintén nem adatott meg, hogy eljusson az Igéret földjére, mint mintaképének, akiről drámáját írta. Könyvalakban megjelent műve, a mai nyugtalan időkben viasz — és jelképe maradandó emlékének.

H-U-M-Ö-R

PANASZ

— Doktor uram, a jobbámban nagyon fáj — mondja egy öreg ember az orvosnak. — Bizony, bizony, ez a kortól van... — A kortól? De hiszen a ballámbam ugyanolyan idős, mint a jobb és ez nem is fáj...

TÖPRENGÉS

Nem értem ezt az egész gazdasági rendszert. Hogy is jutott hozzám ez a nadrág? Úgy kezdődött, hogy a tenyészti kihajította a juhot a legelőre. Aztán megnyírta a juhot, eladta a gyapját a zsidónak, az továbbadta a gyárosnak. A gyáros elkészítette a szövetet, eladta a kereskedőnek, az meg továbbadta a szabónak. A szabó pedig megvarrta nadrágnak, eladta a kereskedőnek, attól meg megvettem én. Most rajtam a nadrág és nem fizetem érte. Vajon miből él ez a sok ember? — hiszen nem látott fölem pénz...

JO VALASZTAS

Egy leány mondja a házasságkérveinek: — Én csak olyan férjet választok magamnak, aki hajlandó értem fürbe és vízbe menni... — Akkor kedves kisasszony tudok magának majd ajánlani egy megfelelő parit, egy derék tess — tüszöltöt...

MILYEN FOGLALKOZÁST VÁLASZSON?

— Nem tudom — mondja egy apa — milyen foglalkozást adjak a fiamnak. Az szeretném, ha gyorsan emelkedne és tág kilátása nyílana az érvényesülésre.

HÁZIGAZDAÉK AZ ORVOSNÁL

— Asszonyom, kedves leánya vérszegény, — vasat kell szedjen — mondja az orvos a hirtelen meg-gazdagodott anyának.

— Vasat kell szedjen? Azt nem doktor ur. Mi olyan gazdagok vagyunk hála Istennek, hogy az én könyöm — aranyat is szedhet.

MI BIZONYTALANABB...

Két emigráns vándorol az országúton. Fáradtok és sárosok. Egyszer csak megpillantanak egy repülőgépet, amint hirtelen megtorpan a levegőben és lezuhan. Hat utas szénné ég a zuhanásnál.

Odá szól a retentív látvány után az egyik emigráns a másiknak: — Maholnap olyan bizonytalan lesz repülni, — mint a földön járni.

FUTURISTA KÉP...

Műbitáló: Nem értem ezt a képet, hiszen ezen nincsen semmi, csak egyszerű vászon.

Festő: Ezt Ön nem érti. Fehér jegesmedvéket ábrázol a kép, amelyek fehér havon járnak.

JO ÖSSZEÁLLÍTÁS

— Érdekes — mondja egyik diák a másiknak — olyanok a félted, mint annak a bizonyos állatnak.

— Igazad van — az én féltém is a te fejed — komplett szamarat adnának.

OTTHON ÉS UTON

A karloni cadik mondta: Aki otthon egész zsidó, az uton féltzsidó. Aki pedig féltzsidó otthon, az uton még negyedszidó sem...

ANNYIRA MEG NEM BOLOND!

Kereskedői körökben híre ment, hogy egy váradai kereskedő esztét veszítette. Valaki megkérdezte: — És az adósságait fizeti?

— Mire az aki a hírt hozta: — Isten örizzen! Ennyire mégsem bolond.

KÜLÖNBESÉG

Két talumdista sétál naponta a ligetben és egyik elfoglaltság híján, mindennap nagy nyelvani vitákat folytatnak. A minap így kezdte az egyik: — Tulajdonképpen a délután szó és az ebéd után szó ugyanazt jelent.

— Nem egészen így van az, — vélekedett a másik, — mert délután mindennap van, de ebéd után nincs mindennap.

NÉPÜNK

Főszerkesztő: Wasserstrom Sándor

ORADEA

Felelős szerkesztő: Leitner Zoltán

A csendes visszavonulás óráiban

A csendes visszavonulás óráiban van időnk és módunk sok mindenen gondolkodni és elmélkedni. Ennek kapcsán felmerül bennünk a kérdés, hogy vajon tulajdonképpen hány tíz millió zsidó az, akik nem hagyják Európát nyugodtan feledni? Vajon milyen tömegű zsidó lökés és mindenféle izmushirdető kell éljen ezen a földrészen, hogy 500 millió nagyrészt irni-olvasni tudó értelmes embert ennyire belölygásojjon?

A csend óráiban számadást kezdünk és meglepetlen észleljük, hogy mindössze két és félmillió zsidó él jelenleg ebben a hatalmas nagy világűrben. Ezek azok, akik „utójában állanak a fejlődésnek és boldogulásnak”. Két és félmillió zsidóról van szó, ha tekintetbe vesszük a Rajnától a szovjet határig terjedő Kelet- és Közép-európa. Fejüknél tesszük rá, hogy ebből a két és félmillióból legalább 80 százalék proletár! De olyan proletár, akiknek nincsen meg a létbiztonsága sem és boldog örömmel indulna el, ha volna hova, ha nincstelenség, de a legalább nyugodt atmoszférában élje le életét.

Két és félmillió szerencsétlen zsidó. Ezért és ezekkel vannak teli a lapok, a rádiók. A könyvek milliói is ezzel foglalkoznak és mindenütt mintha valami tömegszeszmerűség nyilatkozna meg, folyton ezt halljuk: — Mindennek az okai a zsidók!

Soha még társadalom nagyobb szegénységi bizonyítványt nem állított ki magáról, mint a mai, amikor ennek a két és fél millió páriának imputálja azt, hogy — rajtuk mulik a világ sorsa. Hallottuk már, hogy ők az okai a faszizmusnak, mert a zsidó lökéssek elősegítették annak kifejlődését, hallottuk már, hogy a zsidók okai a kommunizmusnak is. A zsidók okai a rossz békeszerződéseknél és most ők az okai annak is, hogy ezeket a szerződéseket megsemmisítik. Holott ha minden zsidó felelős tényező volna, ha minden zsidó tökés, vagy tökéletes volna, még akkor sem tudhatna a „fel-nőt és érett emberiséggel azt csinálni, amit akar.

Mi zsidók tudjuk legjobban, hogy nincs hatalmunk, nincs belölygésünk, nincs pénzünk és nincsenek sehol összeköttetéseink. Mi tudjuk azt, hogy a bécsi Rotschild éppen úgy szaladt, mint a párisi és tudjuk azt is, hogy a londoni Rotschildné — aki Oradeáról származott el, — meghalt szív-széllhűdésben, mert nem bírta tovább az aggodást és az izgalmakat. Ezek a Rotschildok pedig, a gazdagok, a zsidó plutokráciának a típusai. És ők is földöntútrókká lettek. Hát a lengyel sártenger nyomonlójai? Hát a

zsidót szidják. Ha aszály van, vagy hosszú tél, ha peronoszpóra öli a szőlőt, ha bármi történik a világon, — ötszáz millió ember kiáltja szünetlenül: mindennek a zsidók az okai!

Ha még volnánk tíz-husz vagy ötven milliónyian — még akkor sem hinnénk, hogy valóban volna annyi erőnk, amennyit nekünk imputálnak. De mindössze két és félmillió közép- és kelet-európai zsidó? Ez a rongyos, szegény, riadt szemű senki — ez forgatja fel a világot, ahogy akarja?

Csak ezt ne hallanánk már! Mondanák azt, hogy dögöljetelek meg, mert utálunk benneteket. Mert hiába szállt anya benneteket és hiába vagytok éppen olyan esendő emberek, azért mi mégis gyűlölünk titeket, mert ez így nekünk, ez ijeskít, ez így kell legyen, mert mindég kell egy bűnbak. Csak azt ne mondják, hogy mi vagyunk az okai bárminek is. Mert ez fáj a legjobban. Két és félmillió pária könyörög, hogy tujják, de ne mondják azt, hogy mi vagyunk az okai bárminek is. Csak egynek vagyunk okai, hogy élünk, hogy merünk élni ebben a megkerült, kegyetlen rossz korban. Erre nem tudunk bűnbocsánatot!

Az új kormány tagjainak nyilatkozatai a zsidókérdésről

Ötletsége új kormányt nevezett ki az ország élére, amelynek elnöke Ion Gigurtu mérnök, a Nemzet Pártjának vezérkari főnöke. Az új miniszterelnök rádióbeszédében többek között a következőket mondta:

— A szavak ideje lejárt. A kormány dolga, hogy minél hamarabb minél többet valósítson meg. A mai nap parancsa a habozás nélküli és állandó munka. A román gazdasági élet is nagy változásokkal él majd át az új politikai rendszerben.

A kisebbségek ezután is a román állam legmélyebb megértését élvezik és testvéri együttműködésre szólítja fel őket. Ez vonatkozik mindazon népi kisebbségekre, amelyek bele akarnak illeszkedni az állam életébe. Nincs szó azonban azokról a kisebbségekről, amelyek nem méltányolják a román nemzet hagyományos vendégszeretelét, nem mutatnak hajlandóságot erre a beilleszkedésre és sértevésekkel mutatták ki azt. Ezeket a sértevéseket nem tehetjük el — mondotta a miniszterelnök.

Az új kormány propagandaa minisztere: Nichifor Crainic, aki régi sajtóember, a fővárosi lapok igazgatói előtt tartott beszédéből közöljük a következőket:

— Az idegenek csak saját magukat képesek kifejezni még akkor is, ha a román nyelvet használják. Hosszas és fájdalmas tapasztalat megtanított bennünket

arra, hogy a zsidók által írott román sajtóban nem férhet meg semmilyen román eszmény és hogy a kölcsönzött nyelv álcája alatt az illető faj szempontjából természetesen eszméket terjeszteneik, amelyek azonban oldó hatással vannak fajunk szempontjából. A nemzet pártjának integritás nacionalizmusát és totális rezsimjét, valamint a kormányt, amely ezt rendszert képviseli, nem szolgálhatja, csak egy nemzeti sajtó. A többi velünk együtt élő népeknek a maguk nyelvén írott és az állam magasabb érdekeivel és elveivel összhangban álló sajtóval kell rendelkezniük. Zsidók nem vezethetnek román lapokat, román lapoknál nincs helyük zsidó munkatársaknak.

Az utóbbi időben szükség volt egy fegyelmezett cenzurára, de remélni merem, hogy az új nemzeti és tekintélyi rendszerhez való öszinte és teljes igazodás ezt szükségtelessé teszi.

Az új kormány kedden, július 9-én reggel minisztertanácsot tartott, amelyről a hivatalos kommuniké a következőket mondja:

— A minisztertanács beható megbeszélés után a zsidókérdés, valamint a gazdasági kérdések megoldására irányuló kormányhatározatok első teendőit állapította meg. Minisztertanács naplót írtak alá a mezőgazdasági és erdőipari munkások mozgósításának a termsé betakarítására és a lakosság tüzfával való ellátása érdekében.

Távirat Vichy-ből...

Suis en bonne santé

A „Népünk” címére távirat érkezett a napokban. A feladási hely sokat szerepel a lapokban. Vichyből, a kies francia fűrdőhelyről küldték, ott adták fel és alig tizenkét óra alatt tette meg az utat Vichytől Oradéig. A távirat lapunk főszerekesztőjének közeli hozzátartozójától érkezett, aki tizenöt éve él Párisban, de néhány hónappal ezelőtt okos óvatosságból Vichybe küldte családját, míg ő eleget tett a francia állam hívó szavának és résztvett a Maginot-vonal védelmében.

A sürgönyben alig néhány szó állott csupán, „suis en bonne santé”, ami azt jelenti magyarul, hogy „jó egészségben vagyok”. Ugyálszék, hogy ma már ő is ott van családjával együtt a világhírű francia fűrdővárosban, amely más békés esztendőkhöz hasonlóan a gyomor és epebetegségek francia Karlsbadja volt, most pedig Lebrun elnöknek, Petain tábornok miniszterelnöknek és kormányának ideiglenes székhelye.

MILYEN VOLT A FRANCIA FŐVÁROS A NEMET REPULÓTAMADÁS ALATT?

A távirattal kapcsolatosan emlékezzünk egy levele, amely szintén onnan érkezett hozzánk még akkor, amikor Páris előtt álltak a német csapatok. Közvetlenül a megszállás előtti időkben írta le benne, de már az utról adták fel. Ez alkalommal részleteket közlünk a levélből:

— Emlékezzek ugye, a mi drága szép Párisunkra? Tavaly szeptember óta nem volt itt az élet, amire ti emlékeztek, akik ismeritek a világ lecsobb városát, — a boldog bekezdőkben. Minden este elsétéltem meg a félelem a légi támadásoktól és a korai esti lefekvés kivételével a régi nyitólából. Egy kissé mindég ostromlott városok hasonlítottunk szeptember 3-ika óta, de május 10-ike óta a háborús izgalom folyton csak fokozódott. A télen voltak még olyan hetek, amikor nappal el is felejtettük, hogy hadban áll a francia nemzet. De május 10-ike óta egy perc sem múlt el, hogy ne éreztük volna a végzet suhogását fejünk felett. A holland és belga frontok csak csodálatosan rövid idő alatt történt összeomlása már előreverte árnyékát a nagyobb bajnak, de mi azért bizunk előbb Gamelinben, majd később Weygand-ban. Ma már látjuk, hogy nem Weygand a hibás, amiért nem tudta menteni a menthetőt és ma már itt állnak a német csapatok a Fény Városának kapui előtt. Aki ismeri a francia nép derűjét és törhetetlen optimizmusát, az csodálkozással látja a rémületes és revületes párisi szemekben. Amikor e sorok íródnak, folytonos menekülő csoportok jönnek-mennek a városban. Ezek meg az elhagyott és más menekülők, akik ide húzódtak meg, mert azt hitték, hogy Párisban biztonságos az élet. De legnap megtörtént az, amitől féltünk. Nem éjszaka jött, hanem fényes nappal. Hirtelen borzalmas zugás lehetett hallani, megszólaltak a légvédelmi szirénák és hallani lehetett a légvédelmi ágyuk tüzeit is. Azt mondják, hogy 150—200 gép szállt el felettünk, mi is lesítettünk a pincébe és

az „abru”-ba és ott vártuk meg, amíg elmulik a nagy veszedelem.

Másnap már autókra és egyéb járműveken vitték ki a temető felé a halottakat. Most még nem tudjuk pontosan, hogy hányan haltak meg, de a szállongó hírek szerint 300—400 ember esett áldozatul a bombáknak. Délután és éjjel hihetetlen tolongás indult az állomások felé. Orvándem, hogy a család már korábban elment Vichybe, legalább nem kellett beuzkolni őket a vonatok egyikébe, amely vitte a menekülőket dél felé. Sokan gyermekkoszikát töltek maguk előtt és úgy indultak neki az országútra és a kis koszikba telték minden holmijukat, amit menekíteni akartak. A jobbódúak sok bőrönddel indultak az állomásra, de a Gare de l'Est-en, a nagy pályaudvaron nem engedték a vonatokra sok holmit és a bőröndök százszámra állottak ott gazdátlanul, amíg a vasúti személyzet el nem helyezte azokat a rakodórakban. Senkinek sem jutott eszébe a veszély borzalmas pillanataiban, hogy lopjon, vagy raboljon. Anyák sikítottak, keresték gyermekeiket, férjek feleségeiket és amikor a hosszú kocsisorból álló szerelvények kifutottak az állomásról, rögtön ujakat állítottak össze, hogy aki akar, mindenki mehessen. Jegyet nem kellett váltani senkinek, az állam ingyen engedte utazni mindazokat, akik menni akartak. Azt mondják, hogy több mint egy millió francia hagyta el Páris.

A zsidók menekültek talán a legerősebben. De ez érthető is volt, mert sok volt közöttük az emigráns, akiknek nem volt tanácsos bevárni, amíg elfoglalják a várost. (Azóta ez már régen megtörtént). A zsidóknak uccák, különösen a szegényebb néposztály elvetszette egészen a fejéig. Sokan még a francia nyelvet sem bírták jól és az a rémület, ami ezek között uralkodott, csak a cári oroszok elől menekülő zsidó tömeg pánikájához hasonlítható.

— Le nem irhatom, hogy mennyi mindent láttam. Nem vagyok író, de az bizonyos, hogy a fantázia túl szegény ahhoz, hogy mindazt elképzeljétek, ami itt lejátszódott... Én is elmenekültem az autókamionnal... Eddig a leírás részlet...

MI LESZ A FRANCIA ZSIDÓKKAL?

Azóta már régen túl van a német hadsereg Párison. Sőt, az egész francia-német háború. Ma már nem szólnak a fegyverek sehohsem francia területen, hiszen aláírták már a szerződést, amely a fegyverszünetet biztosítja a két nagy nép között.

A Vichyből jött távirat azt jelenti, hogy „egészségesek”, de mennyi történelem húzódik meg a sablonos szavak mögött!...

Milyen regények és véres történelmi lapok fognak emlékezni ezekre az idők-re! S vajjon ki tudja, hogy e porban hol van a sok emigráns, akiknek még az sem adatik meg, hogy visszazmenjenek elhagyott lakásaikba, házaikba, hogy folytathassák foglalkozásukat. Elvégre egy ben-

A parányi ember...

a nagy természettel szembenállva, küzd a maga nyugtalan, kielégíthetetlen idegeivel s gyenge szervezetével. Bámulatos szívóssággal akarja meghódítani az egész világot. Pedig ráeszmélhetne arra, hogy ezáltal napról-napra kopik-romlik szervezete és észrevétlenül halad a megsemmisülés felé, mert nem bírja a nagy tempót képzeletének világával felvenni és előbb-utóbb a betegségek sorozata támadja meg szervezetének ellenállóképességét, u. m. ideges gyomorbaí, bélzavarok, epe- és májbetegedések, ideges dimatonság, szédülések és hevülések.

A világhírű amerikai „GASTRO-D”, amely egy nemrégiben felfedezett gyógy-növény kivonatából készül, súlyos gyomor- és bélbajok esetében kitűnő eredményeket adott és amelynek gyógyhatását úgy külföldi, mint belföldi orvosi szaklapok legelismerőbben méltatják. „GASTRO D” kapható gyógyszerárakban és drogériákban, vagy postán megrendelhető 150.— lej utánvét mellett Császár E. gyógyszertárban, București, Calea Victoriei 124.

szülött francia, akármilyen körülmények között is, — de otthon van, majd lesz vele valahogy. Ha a németek elhagyják majd Páris, lassanként visszatér minden a régi kerékvágásba. De mi lesz a zsidókkal? Aki újra elvesztették a talajt a lábuk alól?... A francia zsidóság helyzetét — tudomásunk szerint semmiféle külön törvényekkel nem szabályozták a megszálló csapatok. Nem komplikálják a dolgokat és valahogy majd meg lesz az, amit az egész világ szívódobogva vár. De előbb el kell dölnie a német-angol háborúnak. Hogy vajon ez kinek győzelmével fog végződni, ezt ma nem tudhatják senki emberfia.

Vichyből jött a távirat, ami sokat jelent e pillanatban a hozzátartozóknak. Aminthogy örömet kellett annak az oradéai családnak aggódo életében, akik fiúktól kaptak a napokban táviratot, aki a francia hadseregben szolgált és arról értesült szüleit, — hogy hadifogságba esett.

Hadifogság. Egy váradi zsidógyerekek, aki harcalt a német-francia fronton és most már élete biztonságban van. De sok zsidó katona harcalt a francia seregben. Reméljük, hogy a nagy francia nemzet sem fog megelégedezni azokról a derék lelkes zsidókról, akik vérüket áldozták és védtek országukat. Az, hogy ilyen rossz kimenetele volt számukra a harc-nak, nem von le semmit áldozatuk értékéből. Talán nem is volt hiábavaló küzdelmük, mert a vértüdés jelszóból megszülethet a béke és kialakulhat a jobb emberi jövő...

— Jövohagyják Tel-Aviv szűkös-köztársaságát. A kormány jövohagyta Tel-Aviv szűkös-köztársaságának 5 ezer főtől 10 ezer fóntra való emelését. Ezt az özeget polgári védelem, első segély céljaira, valamint különleges vizellátási gépek beszerzésére fordítják. Azt a hat-ezer főt, amelyet a vásárcsarnok második emeletének felhúzására szántak, utópisztára fogják felhasználni. A kormány újabb 10 ezer fóntra szóló csekket nyújtott át a városi tanácsnak, a közmunkálatok támogatására.

— HÁZTELKEK ELADÓK a nagyváradi új szénapiac mellett olcsó áron. Cím a kiadóban.

Mennyire igazak a rémhírek?

Nem mi írjuk, hanem a „Romania” azt a tipikus esetet, amely a jasy-i villamosban játszódott le. Négy menekült beszélgetés és az egyik szomorú arcal mesélte, hogy látta, amint Balji megye prefektusát, Dobjansky-t agyonlőtték. Sortüz volt, összeesett és ott azonnal meghalt. A hallgatóság szörnyűlködik, mire egy magas szöke ur közbeszólt:

— Ön saját szemével látta ezt?
— Igen, úgy láttam, ahogy őnt látom. A szememlátára végeztek ki. Talán nem hiszi?

— Nem hiszem, nem is hihetem, mert én vagyok Dobjansky, Balji megye prefektusa, akit a maga „szemelátára” agyonlőtték...

Miért mondtuk ezt el? Okulást azoknak, akik rémhíreket terjesztenek és azoknak, akik rémhíreket továbbadnak és elhisznek.

Amilyen igaz ez a prefektusi kivégzési eset, olyan lehetett az is, amikor bizonyos emberek látták, amint a zsidók atrocitásokat követtek el egyes bukovinai és beszarábiai városokban. Mi úgy sem hisszük el ezt, ahogy nem volt igaz az sem, hogy azt a prefektust agyonlőtték.

Ilyen nehéz időkben könnyen hisznek az emberek és a fantázia jobban működik, mint máskor. Ilyen „prefektusi eset” lehetett az, amikor „látták”, amint a zsidók olyasmit követtek el az előnyomuló szövetsapatok várszámban, ami felháborítja a román közvéleményt. Mi nem hiszünk ebben és csak a zavarosban halászi akarók fantáziájában születhettek meg ezek a gondolatok. Feltéve, de meg nem engedve, ha akadt néhány izléstelen suhanc, akik szemtelenség voltak, ezért meg nem lehet és nem szabad zsidó százezreket azzal gyanusítani, hogy „szovjethívek” vagy egyeb-

olyan dolgot inszinuálni nekik, amelyekről távol állanak.

Újra emondjuk, pedig már unalomig elcsépeelt argumentum. Mit tehet arról egy erdélyi vagy ó-királyságbeli zsidó, még ha netalán valamelyik beszarábiai faluban egy zsidó kölyök szemtelen is volt? Intézményesített zsidó mozgalom volt ez? Vagy jövohagyta a zsidó közvélemény?

Már mondottuk milliószor és most újra. Ha egy angol sikkaszt, egy francia rabló, egy német csaló, akkor mondhatjuk-e azt, hogy „minden angol sikkasztó”, vagy azt, hogy „minden francia rabló” s hogy „minden német csaló”?

Mutassák meg nekünk barátaink vagy ellenségeink azt a könyvet vagy írást, amely azt mondja, hogy miért egy zsidó ilyen, vagy amolyan, azért „minden” zsidó büntelendő? Hogy mennyire tömegpszichózis a zsidógyűlölet, erre legkeletesebb példát, hogy mennyi cigány van, akik utonlaltok, tolvajok és egyébek (tanácsok sokkal több, mint más népeknek), de azért azt sohasem fogjuk hallani, hogy „Je a cigányokkal”, mert az egyik cigány Beszarábiában (ahol sok van közülük) az ég felé dobta székjét, amikor megtudta, hogy idegen csapatok közelednek.

Nemrégiben itünk egy riportot arról, hogy Kisenyevben például 80 templom működik. Ez azt jelenti, hogy a kiscservi zsidóság jórésze hívő és templomjáró. Kérjük azokat, akik továbbadják a rémhíreket, vajon ennek a 80 zsidó templomnak és imaháznak zsidó közönsége szívesen veszi, vagy ezekből a templomokból mozi, vagy klubhelyiség lesz? Vajon olyan istentelen a zsidóság, hogy amit egy életen át léte integráns részének tartott, az egyszerre semmivé válik? Ne hiqyjuk el — kedves polgártársak — zsidók, nemzsidók egyaránt! Ezeknek nagyon fáj, hogy ugy történt, ahogy történt, mert ahol eddig éltek, ott vallásszabadság volt, polgári jogok és vagyonok védelme.

A két elszakított országrész zsidósága ugy viselkedett ezekben a napokban, mint a többi fajok, amelyek ott élnek. Volt közöttük valószínűleg olyan, aki örült, de ki kételkedik abban, hogy volt rengeteg ukrán és egyéb fajta is közöttük? Viszont sok ezer zsidó keservesen sirt a változás bekövetkeztét.

Dr. Azertis Ernesto

Dr. Azertis Ernesto, a világhírű római orvos, vagy ahogy olvasosan írják: Ernesto dottore Azertis, egy órági zsidó pátiúcs család sarja volt. Leszármazottja az annak idején Spanyolországban nagy szerepet játszott Azertis-családnak, amely az 1492-ben történt kiűzetés évében nem Hollandia felé vette útját, mint annyi tízezer és tízezer spanyol kiűlődött, sem Északafrikába vagy a Levante-ra, mint a másik fele a földöntúli tóká tett hispaniai hiteltvéreinek, hanem Olaszországban keresett jobb jövőt és pápai engedéllyel Rómában telepedett meg.

Itt hamar gyökereit vert az Azertis-család és nagy befolyásra tett szert. De nem vagyona miatt — az Azertis-dinasztia anyagiak dolgában éppenséggel nem tartozott a vagyonosabbak közé — hanem azért, mert mindig kiváló tudásokat, széles látókörű államiértelmeket és őznetlen hazafiatokat adott az országnak.

Történelmünk hőse, dr. Azertis Ernesto harminchárom évvel ezelőtt orvosdoktori oklevelet nyert a bolgári egyetemen, azután hazament Rómába és már néhány esztendő múlva, mint csodálatoskezű gyomor- és veseoperatőr emlegített az egész országban, akit itálie legféltőbb részéből is felkeresték a betegek. Nevét csakhamar külföldön is ismerték és ahogy multak az évek, alig volt Európának országa, amelybe ne hívták volna egy-egy multimil-

liomos emberhez, vagy nagy államférfihoz, akinek életéért remegett a nemzete, vagy egy-egy koronás főhöz is, akinek azután ő adta vissza az egészségét.

Világhírű ember volt: egy felfedezéséért, amelyivel nagy lökést vitt előbbre az orvostudomány, Nobel-díjat is kapott. Ötvenéves nagyság lett otthon egy, mint a külföldön, de nem lett úgy, mint sajnos annyi genúcieien zsidó, aki mihelyt viszi valamire, aie a keresztelő medencébe. Dr. Azertis híbű zsidó maradt, önzértecs, meg nem alkuvó ember, a római zsidó hitközég egyik oszlopas tagja és az olaszországi zsidóságnak erős, meg nem ingó pillére volt. Megelégedetten élt, vele együtt hatvan ezer olaszországi hiteltévr, egytől-egyig hasznos polgára az országnak.

A közelmultban egyik napról a másikra, nem mint derült égből a villám — ez a hasonlat itt nem helyénvaló — hanem mintha egy vulkánból tiszta tűz hegyett búzós, szennyes moslék lövelt volna ki és borította volna el az alatta elterülő völgyeket, olyan váratlanul ömlöttek a kormányférfiak asztalfőikjából a zsidókat sújtó, megalázó, létüket megsemmisítő rendeletek.

Egyebek közt az is, hogy zsidó orvos csak zsidóvállású betegeket gyógyíthat.

Dr. Azertis azonnal kihallgatásra jelentkezett az illetékes hatalmasságnál és egyéni szabadságát is kockáztatva, a legerősebben kikelt a rendeletek ellen. — Signor, eccellenza! — kiáltott — nem szégyenlik magukat, hogy most a huszadik század második negyedében visszazökkennek a középkorba?! Egész itáliában csak hatvan ezer zsidó van; önök, a

Hölgyeim és Uraim! Önök is akarják a békét!

Akkor gyorsan lépjenek meg egymást **PETROL EGGER** szappannal és hajszeszellel! Mert csak ezek vedenek hajhullás és korpázás ellen! És akkor otthon szent a béke!

Egy ezredes ragyogó emberei

gesztusa

Az oradéai román napilap, a „Noua Gazeta de Vest” nyílt levelet közölt, amely általános és kellemes feltűnést keltett a város zsidóság körében. Ez a levél megérdemli, hogy foglalkozzunk vele, mert a mai nyugtalan és nyomott atmoszférában kétszeresen jólesik, hogy ilyen megnyilvánulásoknak is tanúi lehetünk. Az újság minden kommentár nélkül közli a levelet, de nem is fontos, mert a levélben minden benne van, amit az olvasónak tudni kell. Mindenesre köszönet jár érte a lapnak is, hogy lekötölte, mert ismerünk olyan esetet is, amikor lapok mindenféle sántító kifogásokkal lemondanak hasonló levelek vagy cikkek közzétételéről.

Alábbiakban szövegeztük közöljük a levelet, amelyet D. Dumitriu bucaresti ezredes küldött Chirila Augustin váradi polgármesterhez, s ez beszél magáért:

„Mélyen tisztelt Polgármester Ur!

Hat év óta lakom Bucurestiben. Oradéáról költöztem oda, ahol 14 évig tartózkodtam. Városukkal lenntartom az állandó lelki kapcsolatot, George A. Petre ur jóvoltából, aki ingyen küldi nekem a Gazeta de Vest-et.

A Gazeta de Vest június 23-i számában olvastam, hogy a Zsidó körháztól — mintegy két év óta — megvonják azt a segítséget, amit humánus szellemben

negyvenkétmillió ember, gyöngének érzi magát (hatvan ezer zsidóval szemben)? Ez hálátlanság. Mi zsidók mindig a legjobb hazafiak voltunk; ahol áldozni kellett a hazáért, áldoztunk, ahol vérezní kellett éretie, véreztünk és hivétel nélkül mindig becsületesen dolgoztunk a hazáért. Az én apai nagyapám a marsalai ezer egyike volt, ill van Garibaldi saját kezű címszerése; édesanyám, mint tábornok harcolt itálie egységéért és függetlenségéért, egyetlen fiam pedig Abessziában hagyta husz éves fiatal életét. És olyan család, mint az Azertis-család, még százával van az országban. Ez a mi jutalmunk eccellenza? Azaz, mi nem kívánunk jutalmat, csak embereség bánásmódot követelünk és annyi emberi jogunk csak van, hogy lázadózzunk az önök rendeletei ellen, amelyek a legkedvezetesebb humanizmust is arculcsapják!

— Sajnos, a befejezett tényeken nem változtathatók — jegyezze meg hűvösen a miniszter. — Azonban, idővel majd gondoskodunk méltányos kivételéről is. Így például ön, doktor Azertis, jóllehet zsidó, fog gyógyíthatni nem zsidó betegeket is.

A miniszter azt hitte, hogy ezzel leszereli dr. Azertist, de csalódott. A világhírű orvos azt vágta vissza: — Nem kérek a kivételekből, kegyelmes ur. Legnagyobb zsidó mestereink egyike, Hillél, aki több mint ezernyolcszáz évvel ezelőtt élt, azt tanította, hogy: ne vond ki magát a közösségből. Ebből én azt a következtetést vonom le, hogy: de ne is engedj magad kivételni a közösségből. Ha több mint ötszáz zsidó orvosnak holnapról fogva nem engedik meg, hogy nem zsidó betegeket is lézjen, akkor

Oradea város polgármesteri hivatala engedélyezte.

Elismerésképpen, megemlékezésül arról a jótéteményről, amiben engem is részesített annak idején az említett kórház, — kérem én is Ont, hogy méltólassék visszatérni határozatára. 12 évvel ezelőtt, leányom Teodora súlyosan megbetegedett és sürgős orvosi segítség volt szükség. A kórházban nem volt hely és a Zsidó kórházba szállítottam be, ahol az ottani sebész gondos kezelése folytán rövidesen jobban is lett. Ma leányom egy baccui mérnök felesége és iskolás-gyermeke van.

A hála és elismerés milyen más jelképet hozhatott annak a jótéteménynek, mint azt a kéresemel, amit előterjesztettem és amely egy olyan ember lelkeből fakad, aki becsülettel és méltósággal viselte a katonai egyenruhát.

Fogadja Polgármester ur megkülönböztetett tiszteletem és megbecsülésem kifejezését. D. Dumitriu ezredes.

Nem akarunk ezúttal a nagyváradi zsidó kórházról propagandát csinálni, bár a kórház anyagi helyzete nem a legrosszabb és egy pillanatra sem szabad elfeledkezni sem a városi, sem az erdélyi zsidó közönségnek erről a nagyszerű intézményről. De ez a levél nem egy megrendült „köszönő levél”, amivel operálni szoktak, hanem most a hangsúly a levél írójának személyisége, akiről ez a cikk is íródott. Egy ezredes, aki nem felejtette el, tizenkét év távollátásból sem, hogy milyen halásznak a kórháznak, amely megmentette leánya életét. S most, hogy a város nem ad több támogatást, olvasván ezt Bucarestben, úgy véli, hogy ez a kórház megérdemli a hivatalos támogatást is.

Köszönjük az ezredes urnak, hogy a mai nyugtalan időkben, amikor megrendül sokszor hitünk az emberi szolidaritásban és a szeretet létezésében, vannak még emberek, akikben él a hála és elismerés egy-egy intézmény iránt, ha annak zsidó is a jellege. Ha egy pillanatra is, de bizalmunk újra erősödik az emberi szolidaritás hitében, amelyet mi zsidók mindég hirdetünk és gyakorlunk, de elvitatják tőlünk. Hála a város polgármesterének, hogy közlére átgondolta a lapnak, köszönet a lapnak, hogy lekötölte: mert a zsidó közvéleménynek ez kétszeresen jólesik a jelenlegi nehéz időkben.

én nem kérek a kezéből, nem engedem meg, hogy engem kevesen kivonjanak több mint ötszáz zsidó orvostársam közönségéből.

— Ez az ön magánügye, doktor ur — felelte a miniszter hidegen és jelezte, hogy a kihalgatásnak vége.

Harmad vagy negyediknap délelőtt dr. Azeris lakásán megszólalt a telefon. Egy magánorvos hívta, hogy sürgős műtétre van szüksége.

— Milyen vallású a beteg? — kérdezte dr. Azeris és majdnem fűdökolt, amikor ezt kérdezte. Egy orvosnak meg kell előbb tudakolnia, milyen vallású az, aki gyógyításra vár. Egbekiáltó!

— A beteg egy vidéki plébános — volt a válasz.

— És csak a professzor ur kezében van bizalma.

— Akkor nem bánom, történiék bármilyen is, vállalom a műtétet.

El is végezte, megmentette a beteg pap életét és — három nappal később büntető parancsot kapott a kerületi rendőrségtől, hogy „iltott orvosi kezelés” miatt kétezer líra bírságot fizet, egyúttal figyelmeztetik, hogy visszaesés esetén három hónapi három évig terjedhető fogsággal büntetik azt a zsidó orvost, aki a tilalom ellenére nem zsidó beteget is gyógykezel.

Dr. Azeris elküldte a kétezer lírát és könnyes szemmel nézett körül a szobájában. Micsoda kétségbeesett állapot, mekkora leállás az emberi értéknek, milyen dilemmával hát idáig jutottunk? Azaz: nem mi, hanem idáig jutott a korlátot nem ismerő vakság és gyűlölködés? Orvosi segítséget nyújtani valláskülönbség nélkül, mindenkinek, aki arra rászor...

Ez lesz még egyszer aktuális

Mintha elhallgatott volna mindenki arról, hogy valamikor, nem is olyan régen létezett egy kérdés, amely így szólt: hova induljon az emigrálni akaró európai zsidó? Emlékszünk Évianna, amikor még „boldog” volt az európai zsidóság nagyrésze. Akkor még csak a német zsidóságról volt szó. De nem tudjuk, hogy mit hoz a holnap. A tegnapi hozta Lublint és egyebeket, a ma tudatunk ismerjük, vajon mi lesz holnap?

Az európai zsidóságnak új utakat kell keresni és ezzel kapcsolatosan érdekesnek találjuk, ha megírjuk dr. Rosen-nek ezzel kapcsolatosan tett értékes nyilatkozatát. Dr. Rosen, az Agropoint egyik igazgatója, aki különösen a krími kolonizációval kapcsolatosan tette ismertté a nevét. Jelenleg a san-domingói település ügyét intézi és mindenekelőtt San-Domingó-ról beszélt az őt meginterjúvó újságíróknak.

San-Domingó az egyetlen állam, ahol a „Joint” sok jóakarattal találkozott. Az ország kiterjedt, népessége gyér. A vezetőik nem akarják a négerbe bevándorlását, — inkább a zsidók jöjjenek. Az ország tehetősebb rétegei már régebben vegyes-házasságokra léptek zsidókkal. Noha hívő katolikusok, erős szimpátiával viseltetnek a zsidók iránt. Sokan ilyen neveket viselnek: Cohn, Léon és hasonlókat. Dr. Rosen szerint minden remény meg van arra, hogy a san-domingói települési terv sikeres lesz és sokszor teves kolonizációra fog vezetni. A telepítési terv részletei és a san-domingói belügyminiszterium között létrejött szerződést, mint tanu, az Egyesült-Államok belügyminisztere írta alá, ami azt jelenti, hogy az Egyesült-Államok is beleegyezését adták a telepítési műhöz.

Dr. Rosen ezután ráért az angolok guyanai tervére, amely szintén komolyan indult, mert a brit kormány támogatta. Nagyon nagy akadályok állottak útjába a tervnek, de egy nagy előnye volt: az angol kormány hajlandó lett volna finanszírozni a tervet és már-már ott tartottak, hogy kijelöli a kolonizációra alkalmas területet is. Ez azonban már a múlté.

Az angol kormányt most a német-lamadás foglalkoztatja. Súlyos háborús gond-

rul: ez az orvosoknak Isten által is megszentelt kötelessége... és most megakadályozzák, hogy ennek a megszentségtelenítésnek eleget tegyünk, különben hátrón vár reánk?!

Körülnézett a szobában és lejtogató keserűség fogta el. Négy diploma lógott a falon, tömör ezüst keretben mindgyik. A bolognai egyetem orvosi oklevele volt az egyik a többi pedig a padovai, római és nápolyi egyetemek díszoklevele volt, amellyel dr. Azerist huszonöt éves orvosi jubileuma alkalmából kitüntették.

Beszéltette egyetlen leányát, Adát. — Gyermekem — mondta — rendelj egy asztalosnál sürgősen négy akkora ládát, hogy beleferjen az a négy diploma.

— Mit akarsz a diplomákkal apa? — csodálkozott a szomorú arcú fiatal leány.

— Visszaküldöm mindegyiket — felelte haragosan dr. Azeris.

A leány megértette apját és csöndesen azt mondta: — De hiszen ahhoz nem kellene ládák! Szedjük ki keretükből a diplomákat és küldjük el összegyűjtve, így egyszerűbb.

— Nem, édes lányom — felelte dr. Azeris. — Igaz, hogy az egyetem csak a diplomákkal tisztelt meg, az ezüst keret én csináltam hozzájuk, de visszajuttatnom kerestül a diplomákat. Mert zsidó vagyok! A zsidóság Ábrahám óta mindig százszor annyit adott, mint amennyit képtel a világtól, én is többet adok vissza az egyetemnek, mint amennyit képtem tőlük... Mától fogva nem vagyok orvosi Cs. Gy.

Divat- és gyógycipészet Kohn István Oradea, Parcul Traian I.

jai vannak s nincsen szó már sem a terület, ezek ügyében is tolytak, vagy tolynak tárgyalások hónapok, sőt évek óta. — de nem nagy eredménnyel. Folytak tárgyalások Costaricában, Bolíviában, Chilében és Mexikóban. A tárgyalások hónapokon át tartottak, az eredmény pedig majdnem a semmivel egyenlő. Bolíviában például — mondja dr. Rosen — az egyik kormányfővel tárgyalunk, — akit közben meggyilkoltak. Akkor folytattuk a tárgyalást utódával, akit szintén meggyilkoltak.

Az amerikai kormányval való tárgyalásaink már igen előrehaladtak voltak és már reméltük, hogy az eredmény nem marad el. Közben a mexikói kormány megváltoztatta álláspontját és kijelentette, hogy csak abban az esetben hajlandó engedélyezni a zsidók bevándorlását, ha a hitközségek vezetői kötelezettséget vállalnának arra nézve, hogyha a zsidók vegyes-házasságra lépnek a mexikóikkal. Ez viszont teljesíthetetlen követelés.

A kanadai kormány igen diplomatikus választ adott. Számokat sorakoztatott fel a többi népek kanadai bevándorlásának arányait illetőleg és kimutatta, hogy ezek közül hány százalék helyezkedett el a földmivelésben. Visszont a zsidók bevándorlásával kapcsolatban megállapította, hogy csak két százalékuk lett földműves. A többi zsidó a kereskedelembe és iparban helyezkedett el. Ebből az „indokolásból” megállapíthatjuk, hogy ilyen bevándorlóra nincsen szükségük.

Igy állott az ügy, még mielőtt nem terjedt ki ennyire a háború. Most egyelőre szó sem lehet semmiféle kolonizációról. A német zsidóság be van állítva a gazdasági életbe, ha képességeinek nem is megfelelő munkakörben. De nem hainak éhen, hanem megkeresik a leányvalóikat. A többi országok sem gondolkoznak ma emigrációról. De remélni lehet, hogy a háború végeztével az egész kérdést emberséges módon fogják megoldani.

Igy gondolja ma ezt minden egyes zsidó és nemzsidó korifeus, akiket a kérdés közelről érdekel. A zsidó tömegek pedig nem nyilvánítják véleményüket, mert ebben a pillanatban ez fölőlecses is volna.

Jó izetes orth. kóser házikoszi kihordásra is Berger bogedájában Timișoara IV. Preier 2.

— Bucurestiben a „Népünk” példányszámonként kapható a „Modern Kölcseknönyvtár”-ban, Calea Victoriei 50. (Telefon palotával szemben, szuterén).

Inscris in registrul publicatunilor periodice prin ordonanța No. 9/1938. Dos. No. 805/1938. Tribunalul Bihor, Secția III-a.

Naptár 5700

Péntek: Tamuz 6, július 12.

Szombat: Tamuz 7, július 13. 5: פדס

Heti szidra: כלק

Heti haltora: ורן שארית

Szombat kezdete:

üzlet bezárás 8.06

gyertyagyújtás 8.16

Istenisztelet kezdete 8.26

Szombat befejezése 9.28

A csekk...

Mi is foglalkozni akarunk azzal a hosszukas papírdarabbal, amely a nyugati államokban oly általános és a jólétnak és biztonságának szimbóluma. Ennek a papírdarabnak a neve: csekk. A gazdag államokban a legtöbb ember csekkel fizet. Minden jómódu embernek van a bankban tolyó számlája, amely lehetővé teszi számára, hogy csekkel bonyolíssa le fizetéseit.

Ez az a bizonyos „csekk”, az ami lassanként szimbóluma lett a nyugati plutokráciának, amely épen ezzel a papírdarabbal kapcsolatosan vizsgázott le most a történelem létezőké elől. Mert nem volt szívük a kapitalista francia és angol uraknak, hogy idejekorán kitőltsék azt a bizonyos papírlapot, amelynek árán százezer repülőgépet és százezer tankot lehetett volna vásárolni. Azt hitték, hogy arannyal is lehet lóni, de ezt az aranyat is tengetentura szállították. Ez a kicsinyesség — emelvről már annakidején írtunk, jóval előbb, mint a felzett cikk — megbosszulta magát. Ez lesz, vagy lett ezeknek a nagy államoknak a tragédiája. Mert a pénz öncél lett náluk. Nem nemzeli, vagy egyéni célok megvalósításához való eszköz, hanem — életél. Az aranyborjú imádsának ez a fokozata lett népek nagy létének nagy temetője — Mohácsa.

Ezzel kapcsolatban beszéljünk most egy másik szimbólumról, ami bennünket még közelebről érdekel: a zsidó csekkről. A gazdag zsidók csekkjéről, meg trezorjairól, amely épen olyan nehezen tródiál alá, illetőleg épen oly nehezen nyílik ki, mint az angolok és franciáké. Rájöttünk arra, hogy a zsuoriság, a kicsinyesség, az aranynak öncéllá való beállítása — nem zsidó betegség. Ez a gazdag ember epidémiája, amelyet mindenki megkap, aki nagy pénzeket telett rendelkezik. Sőt, nálunk zsidóknál az a szomorú, hogy nem csupán a gazdag, hanem a jómódu ember is megkapja ezt a betegséget. Meg azok is, akik nem négy-öt generáción át gyűjtötték a vagyont, hanem a self-made-man-ék is. A pénz elbizakodottá, maqabiztossá teszi az egyes embert, ahogy lónkre tett most hatalmas népeket is.

Holott a zsidók csekkjének mindég en-garde kellett volna állni! Mi nem éltünk soha oly biztonságos nagy népi életet, mint például a franciák, a mi gazdagaink soha oly biztonságosan nem élhettek, mint a nyugati pluto-demokrata vezérek, de manirjainkat, lelkiéletüket hamar felvették.

Csak egy-két kivétel volt. Igy Hirsch báró, meg a mi Edmund Rothschild bárónk, akiknek volt zrive csekket kiállítani, amikor Palesztináról volt szó...

De a többiek? A dusgazdagok, a gazdagok és jómóduak? A miénk, akik dollárba átszámítva — koldusok, de mégis gőgösen ülnek a csekkfüzeteken. És csak akkor nyitják ki, ha árut kell fizetni, vagy ingatlant. Csak ha saját maquról van szó. De csukottak maradnak, ha „bolondságok”-ról beszélnek előttük. Mint például azt, hogy — adjon Palesztinára. Adjon — a menekülteknek. Adjon — az itteni intézményeknek. Adjon — ön maga létéért, a közösségnek, hogy enyhüljön a nyomor, hogy enyhüljön a gyűlölet, enyhüljön az animozitás. Az az ellenszenv enyhüljön, amelyet épen az ő csekkfüzete okoz az egész kollektivitásnak. Mert leginkább épen az a bizonyos ki nem töltött csekk okozza a zsidógyűlöletet.

A zsidó töke is féltékeny imádjia a trezor és a csekkel. Inkább meghalni, inkább mindent elveszíteni, minden leayen az örödgé, de a zsuoriság, a kicsinyesség uralkodik továbbra is az iródrakban és a vas-kasszák környékén. Holott a mai viszonyok között inkább, mint valaha, a zsidó gazdagoknak nem alamsznát kellene adni, hanem számolatlan milliókat a zsidó közösség érdekében. Adni az állam céljaira, adni zsidó célokra, adni Palesztinának! Ne mindig garasok, ne mindig az a reszketés, az aranyborjúért, amelynek modern szimbóluma lett — a csekk.

A franciák és angolok csak most ébrednek arra, hogy mit is jelent a szűkmarkúság. De mi zsidók tapasztalhattuk kellemes legyünk. Mi évezredek óta a franciák jelenlegi, sőt rosszabb sorsán vagyunk. Mi mindég legyőzöttek vagyunk és lehetünk — sajnos — még legyőzöttebbek is. Olyan komoly és végzetes időkét élünk, hogy enné már komolyabb és végzetesebb nem lehet. Amíg kizisztul majd az ég, a jobb és biztonságosabb élet ege, addig még keserves megpróbáltatásokon kell átvészeljen a világ. Nagy és hatalmas népek kell megjárják a szenvedések útját. De mi zsidók is nehéz napok előtt állunk. Épen ezért végtelen aggódásunkban arra kell forduljunk, amely ideig-óráig enyhíteni tudja a nyomort és a kétségeket.

A csekk-tulajdonosok vonuljanak egykét órára a maqányba és csináljanak számadást önmagukkal. Vajjon érdemes-e úgy ragaszkodni ahhoz a trezorhoz és ahhoz a papírlaphoz? Már tudhatnánk, hogy nem teszi az embert mindaddig boldogga a pénz, amíg érzi és tudja, hogy emberek százezeit ez mentheli meg a szomorú jövőtől. Segítsen a zsidó közösség sorsán a csekkfüzetek zsidó tulajdonosa. Addig segítsen, amíg van neki és tud vele segíteni.

A francia és angol nép a kitöltetlen csekkok okozta kálváriát járja. Okuljanak ebből a zsidó gazdagok is. Okuljanak és ne reszkeszen a kezükben a toll, amikor egy-egy csekkel kell kitöltsenek. Legalább nem lesz lelkiismeretluraldásuk, amikor számonkérjük majd, hogy vajjon meglelték-e kötelességüket a közösséggel szemben? Inkább pusztuljon a csekk — mint a zsidó jövő!

— Eliezer Kaplan tevékenysége Amerikában. Az United Palestine Appeal, egyesült palesztinai pénzügyítő alap kampányával egyidejűleg a New Yersel állambeli zsidó hitközségek konferenciát tartottak, amelyen Eliezer Kaplan, a Jewish Agency kincstárosa beszédet mondott a palesztinai politikai és gazdasági helyzetéről. A konferencián felszóllaltak Louis Lipski, Kurt Blumenfeld, Prinz rabbi és Maurice Samuel is.

— A palesztinai ipar nyersanyag-ellátása. Noha a jelenlegi helyzet megoheztelte a nyersanyag behozatalának lehetőségét, nem áll fenn az a veszély, hogy a palesztinai ipar nyersanyag hiányában szenvedjen. A Jewish Agency támogatásával a palesztinai iparvállalatok olyan tartalékokat gyűjtöttek fel, amelyek néhány hónapra biztosítani képesek az ország ipari nyersanyag ellátását.

— Arab-zsidó együttműködés. Az arab-zsidó együttműködés ligája kidáványt intézett az ország lakosságához, amelyet felszólit, hogy működjeék együtt az ország védelmében és a háborúból származó gazdasági kérdések megoldásában.

* Szeplos, foitos, kiütésas, pattanásos, ráncos mitesszes arcból, bársónysima, tisztá, úde, rózsás, tetszetős, vonzó és szép lesz a Génius arcáram használatától. Egy tégey esteli vagy nappali arcárem 50 lei. Génius puder 45 lei. Génius szappan 25 lei. Készíti és postán szétküldi utánvétellel Földes gyógyszerár Adad. Levelezőlapon megrendelhető.

— Odesszán keresztül Palesztinába. A napokban egy orosz gőzös fedélzetén kilenc palesztinai állampolgár indult el Konstantinápoly érintésével Palesztina felé. Közöttük van Hanoch Reichmann, a Hechaluc dániai kiküldöttje. Mindannyian Svédországon keresztül jutottak el Dániából Oroszországba.

— KOLOZSVÁRON keresse fel a CARMEL ort. kóser vendéglőt. Calea Regele Ferdinand 33. (Str. Dacia satkon, a Regal kávéházzal szemben), ahol pontos kiszolgálás mellett a legjobban étkezhet.

— Az amerikai zsidóság és a palesztinai jisivu. A cionista „Emergency Committee” Washingtonból táviratot küldött a Jewish Agency végrehajtó bizottságának, amelyben a jisivu közvéleményének hangulata iránt érdeklődik. A kérdésre a végrehajtó bizottság az alábbi választ küldötte: „A jisivu nyuagot és minden okövet, hogy a háborus körülmények között is folytassa mindennapi munkáját. A jisivu tudatában van annak, hogy léte a háboru kimenetelétől függ ezért minden rendelkezésére álló emberi és anyagi eszközt az ország védelmébe állit. A jisivu reméli, hogy a mandatárius kormány megteszi a szükséges intézkedéseket arra, hogy Palesztinát megóvja a veszélytől és fel fogja használni azt a segítséget, amelyet a jisivu mint természetes szövetséges nyujthat. A jisivu bizik abban, hogy Amerika zsidósága teljesíteni fogja kötelességét a zsidó néppel szemben, abban a nagy világválságban, amelynek végső kimenetele a zsidó nép és a cionizmus sorsát is eldönti.”

— Bukaresti nagyvállalat volt főtisztviselője, széleskörű ismeretével kizárólag elsőrendű cikkek eladására képviseltelel keres Bukarestre. Megkereséseket a „Népünk” kiadóhivatala továbbít.

**Minőségben
árakban
izlésben**

szövef

különlegességeink vezetnek!

Dus választék! Szolid kiszolgálás

Havas és Grünfeld

posztóruház

Oradea, Piața Regina Maria I. (Kisfalud)

— Ideiglenes palesztina-hivatalt létesítettek Athénben. Múltán Olaszország kabbalépése magával hozta azt, hogy a Palesztina felé irányuló zsidó bevándorlásnak a Balkán államokon keresztül kell történnie, a Jewish Agency bevándorlási osztályának kezdeményezésére ideiglenes Palesztina-hivatalt létesítettek Athénben, amelynek feladata lesz elintézni az átutazó bevándorlók ügyeit.

— Zsidó posta Lodzban. Zürichi jelentés szerint a német birodalmi posta nem szolgálja ki a lodzi (most: litzmannstadti) gettót. Ezért ott külön zsidó postahivatalt létesítettek.

— A fénylő arc. A legszebb női arcot is elcsúfítja, ha az orr vagy a homlok fénylik. Kitiűnő szolgálatot tesz ilyen esetben a SULFAMYL puder, krém és szappan, amely megszünteti az arc zsírosságát.

NEGYVENÉTEZER FONTOT SZAVAZTAK MEG A JERUZSÁLEMI KÖRZET CÉLJAIRA. A palesztinai kormány 45 ezer fontot szavazott meg a jeruzsálemi körzet céljaira, amelyet a háromnegyedmillió seregélyektől fizetnek ki. Ebből 28.500 fontot különböző arab faluk közelében megindítandó közmunkákra fordítanak. A tervek szerint ebből az összegből utakat építenek, kórházakat, iskolákat és vízvezeték-hálózatot létesítenek. 9605 fontot a munkanélküliek közvetlen támogatására, 2850 fontot az iskolák támogatására fordítanak, míg 4500 fontot a különböző városi és falusi hitközségek között osztanak szét.

— Máltában tartózkodnak a „Rodi” olasz gözös utasai. A Jewish Agency bevándorlási osztálya tegnap táviratot kapott, amelyben közlik, hogy a Rodi olasz gözös zsidó utasai Máltában tartózkodnak. A gözöst utközben érte az olasz hadüzenet és anélkül, hogy utasait partra szállította volna Haifában, visszatért Olaszország felé. Közben azonban angol hadihajók a gözöst elfoglalták és Máltára kísérték.

— A Makkabi felhívása a zsidó ifjúsághoz. A palesztinai Makkabi országos tanácsa határozatot fogadott el, amelyben kihangsúlyozzák, hogy az általános világ helyzetet alakulása nem engedi meg többé azt, hogy a zsidó ifjúság távol tartsa magát a háborútól. A palesztinai Makkabi keretbe tartozó ifjúság kézzé vállalni a harcot a szövetségeseik oldalán és felszólítja az ország összes ifjúsági szervezetét, hogy csatlakozzanak eme felhíváshoz.

**Egészségét veszélyeztető Nátház-Grippa-
Védekezzen! Használja mosakodásánál állandóan a
kellően illatosított**

**Senlasol fertőtlenítő toalett-
szappant, megóvja egészségét!**

**Blum és Mandel
egy hajóban eveznek**

Ha nem volna olyan tragikus, ha nem volna olyan szomorú ezeknek a francia államférfiaknak sorsa, akkor a sors kezét látnánk abban, hogy Léon Blum, a szociáldemokrata vezér és George Mandel, a jobboldali franciák reménye egy hajón, a „Marsillesen” bolyonganak a tengeren és nem tudják, hol kössenek ki, mert a jelenlegi francia kormány nem engedi meg nekik a pártvisszavonulást. Velük van Delbos, a volt külügyminiszter és Daladier, akik Müncheni megcsináltak.

De maradunk a két francia zsidó politikusnál. Az antiszemita sajtó szívesen foglalkozik most ezzel a két névvel egy egymás mellett. Természetesen nem minden tendencia nélkül. Mindketten hatalmas felkészültségű férfiak, nagy tudással és élettapasztalattal, kik más-más szempontból, de minden erejükkel azon voltak, hogy megmentsek a drága Franciaországot. Nem az ő hibájuk, hogy nem sikerült. Bár objektíve véve a dolgot, Léon Blum számos baklövést követelt el, de nem mint zsidó, hanem mint szociáldemokrata. A német szocdem pártban nem volt sok zsidó és mégis ügyellenül eljászták jótételeiket, de a francia pártban sem volt a kimagasló egyéniségek között más zsidó, mint Blum. A pártvezetelménél csöndt, mert nem ismerték fel az időközvetlen helyzetet és tud doktrínásk voltak. George Mandel — mikorra szava lett — már késő volt. Teljesen az ellenkező világot képviselte, mint Blum. Sohasem hittük volna, hogy „egy hajóba kerülnek”. De mikorra ide került a sor, mindketten csalódottan látják, hogy hova jutott utólréte őket is. Az óceánon bolyonganak és nem tudják, mit hoz a holnap. Nagy tévedések nagy áldozatai ők, akik a zsidóságnak gyermekei s most a maguk baján érzik, hogy mit is jelent „emigráns”-nak lenni.

— Új kórház épül a palesztinai Meir Steja kolónián. Az amerikai Ifjú Hadassá nőszervezet ötezer fontot gyűjtött össze egy új kórház építésére Meir Steja gyermekotthonban. A kórház Eliza Seligsberg nevet fogja viselni, aki 1918 óta életének szentelte, hogy a palesztinai betegekért gondoskodott.

— Zsidó többség Haifában. Az 1938. év áprilisában lebonyolított zsidó népszámlálás most közzétett adataiból kitűnik, hogy Haifa zsidó lakossága 54.118 lelket számlál, ami azt jelenti, hogy a zsidók elérték a többséget Haifában, amelynek összlakossága 99.000 lélek.

— Iparvállalat volt vezetőlisztviselője, kitűnő munkatárs, elsőrangú referenciákkal, megfelelő elhelyezkedést keres. Érdeklődéseket „Administratív erő” jelölje alatt a kiadóhivatal továbbítja.

Rotschild báróné halála

A zsidó sajtó akkor is megemlékezik egy Rotschild haláláról, amikor az illető sohasem járt Európának keleti részében, csak mint a világ legelőkelőbb zsidó dinasztijának egyik tagja hunyja le örök álmra szeméit. Mennyivel inkább kell hát épen mi írjunk Rotschild Charles báró özvegyének haláláról, aki leánykori nevén Wertheimstein Rózsika volt és innen Oradeáról indult el, hogy minden leányálmának csucsára érkezze és a londoni Rotschild ház egyik tagjának felesége legyen.

Nem olyan időkét élünk, hogy hosszú remniscenciákat adjunk ezzel a valamikor világszerte hatalmas feltűnést kellett házaszággal kapcsolatosan, de most, hogy Rotschildné 65 éves korában hirtelen elhunyt Londonban, mégis meg kell emlékeznünk róla.

Charles Rotschild báró egy tátra utia alkalmával gróf Telekyék kastélyában ismerkedett meg Wertheimstein Rózsikával, aki lovag Wertheimstein Alfrédnak, a legelőkelőbb bihari zsidónak leánya volt. Wertheimstein Alfréd már akkor szolgált a drágonyosoknál, amikor zsidó még nem is álmoghatott arról és mint annak nyugalmazott kapitánya, a biharmegyei csésteleki birtokon telepedett le. E több ezer holdas birtok tulajdonosa előkelő szerepet vitt a Tiszák, Beóthyék, Bölönyiek Biharországában és sokan emlékeznek még Nagyváradon Alfréd lovagra, amint hatalmas alakjával és ősz, kétoldala vágott szakállal a város egyik legérdekesebb figurája volt. Felesége, a híres Grosz szomorvos leánya volt, aki régen szintén a váradi zsidó konstruktívus hirdetője volt. — Wertheimstein Rózsika annak idején a világ egyik legirigyletebb zsidó leánya volt. Elvégre egy londoni Rotschild jött el érte és vitte magával, hogy felesége és gyermekei anyja legyen.

Hosszu évtizedekig éltek együtt boldogan Charles báróval, amikor férje tragikus körülmények között elhunyt. Már akkor a londoni ház majorescója volt. Felesége továbbra is a legelőkelőbb arisztokrácia köréhez tartozott és reprezentálta a londoni „Rotschild ház”-at.

A házasságból három leány és egy fiú származott, akik ma árvaságra jutottak. Közöttük két leány már férjhez ment és a fia is megnősült. Wertheimstein Rózsika, a báróné, akit annak idején a bécsi zsidó templomban dr. Kecskeméti Lipót eskette össze férjével, hirtelen hunyt el és mint a híradások mondják, a londoni élet háborus atmoszférája tették tönkre élete utolsó napjait és mintha szimbóluma volna annak, hogy a boldogság és vagyon sem biztosítja a hosszú és boldog életet.

Wertheimstein Rózsika, mint Rotschild Charles báró özvegye, most már a családi kriptában nyugszik a többi Rotschildok között és befejeződött a romantikus nagyregény, amely egy nagyváradi földszintes házból indult ki és a londoni pénzvilágban palotájában végződött.

LAPUNK ÉVI ELŐFIZETÉSI ÁRAI

BELFÖLDÖN:

Vállalatok, hitközségek, intézmények, kávéházak, klubok és vendéglők 1000 lei
Erdélyben 400 lei
Az okiráltságban 500 lei

KÜLFÖLDÖN:

Jugoszláviában 200 dinár
Magyarországon 25 pengő
Amerikában és a többi tengerentúli államokban 8 dollár

**Szadagóra és Wizsnitz is
a szovjethez kerültek**

**SZADAGÓRA ÉS WIZSNITZ
— KÉT NAGYMULTU
ZSIDÓ HELY**

Két híres város, két olyan hely, amelynek hallatára minden hívő zsidónak megbágyad a szíve. Szadagóra! Szébb hangzik és nem olyan kimondhatatlan, mint a többi lengyel, vagy orosz városnév. Szadagóra és Wizsnitz két nagymultu zsidó hely, amelyről már sokszor és sokat írtunk a lap hasábjain. Megirtuk történelmüket, csillagásukat, lassu szenvedésüket és azt is, hogy mit jelentettek 150 év óta a kelet-európai milliók chassidizmusának.

Szadagóra az utóbbi évtizedekben csak a multjából él. Még inkább, mint Wizsnitz, amelynek inkább volt jelenje. Valamikor ténnyen ragyogott Szadagóra napja, amely az utóbbi évtizedekben lassan pusztulni kezdett. A régi dicőségnek csak nyomai maradtak. Csak romok mintha már jelezte volna a jövőt, a szomorú zsidó jelen. A jövőt, amikor új világ kerül a régi helyébe. Egy istentől elragaszkodott világ, olyan, amely még a multot sem tiszteli. Most, hogy ez a két hely is megszűnik „zsidó”-nak lenni, a szónak régi értelmében, emlékezzünk meg róluk még egyszer a kegyelet és tisztelt hangján.

Ki tudja, fogja-e valaki látni őket közülünk? És a sok ezer, sőt sok százezer zsidó, akiknek mint szimbólum mindent jelentett Szadagóra és Wizsnitz, — még ezzel is szegényebbek lettek.

150 ÉVVEL EZELOTT TÖRTÉNT... Szadagórát 1769-ben kezdték építeni Csernovitz közelében, amikor javában dúlt a török-orosz háború. Alighogy ez a közönség létezését kezdte, azonnal sok zsidó telepedett le ezen a területen. Bukovina első osztrák kormányzója, Spelny Gabriel tőbörök elősegítette a zsidóknak Szadagórába való települését. „Szabad várossá” akarta tenni, mivel a sík részeken nem volt szabad lakni zsidóknak, ezért Szadagóra „engedménnyel” terültt lett. Mindez 1790-ben, tehát épen 150 évvel ezelőtt történt.

Szadagórának „mellék-zsidó hitközség” létesült, amely a csernovitzi „főhitközség” alá volt rendelve. Érdekelt, hogy rövid idő múltán a szucsavai és csernovitzi zsidó települések után, nagyszámú és jelentőségben a harmadik Szadagóra lett a bukovinai tartományban.

**A MENEKÜLŐ RUZSINAI
REBBE NEGYÉVES TÁRGYALÁSAI
AZ OSZTRÁK KORMANNYAL**

Ét a nagyszámú és csernovitzi zsidó hitközségének az osztrák kormánytól kérésre megígérték, hogy az osztrák kormány ezt forszírozta. Négy évig tartott a tárgyalás a rebbi és az osztrák uralom között, amíg végre engedélyezték a szadagórai végleges települést. Hatalmas fellendülés volt ennek a következménye.

A mult század ötvenes éveiben a ruzsini hatalmas és pompás palotát építtették arab-mór stílusban. Képzelték a Friedmann dinasztia világhírű udvarát. A szadagórai hitközség csakhamar függetlenné magát a csernovitzi hitközségtől és nemcsak a szadagórai lakosság többségét zsidók alkották. Így 1910-ben a lakosság 80%-a zsidó volt, körülbelül 3500—4000 főnyi összlakosságából.

1863-ban adta meg a bécsi kormány a bukovinai zsidóságnak a hitközségi autonómiát, amely sok minden kérdést szabályozott. Többek között azt is, hogy attól az időtől kezdve Szadagórának zsidó polgármestere volt és amikor 1907-ben bevezették az

1. Két híres város, két olyan hely, amelynek hallatára minden hívő zsidónak megbágyad a szíve. Szadagóra! Szébb hangzik és nem olyan kimondhatatlan, mint a többi lengyel, vagy orosz városnév. Szadagóra és Wizsnitz két nagymultu zsidó hely, amelyről már sokszor és sokat írtunk a lap hasábjain. Megirtuk történelmüket, csillagásukat, lassu szenvedésüket és azt is, hogy mit jelentettek 150 év óta a kelet-európai milliók chassidizmusának.

4. Általános választójogot, akorról kezdve — Csernovitzal együtt — egy kerületet alkottak azzal a céllal, hogy külön zsidó képviselőt küldhessenek az osztrák Reichsratba, 1886 óta Szadagóra lassankint vesztett jelentőségéből, mivel akkor kezdődött a harc a „bojanci” és a szadagórai chassidok között.

AHOL MINDENT A „TEMETŐ” JELENT 1914-ig lakott a Friedmann rebbidinasztia Szadagórában, amikor kitört a világháború és az oroszok betörték Csernovitzba. A szadagórai család elköltözött onnan Csernovitzba, később egészen Bécsig mentek, ahol aztán telepedtek és ott laktak az Anschlussig, de közben a család számos tagja ott elhalálozott. Csernovitzból autobuszjárattal vitt oda a 45 perc alatt jutott az utas Szadagórába. Az utóbbi időben már olyan volt az egész kis város, mint egy hatalmas temető. Szadagórát a világháború idején a koczok lerombolták. Ezért is csak egyes jelek mutatják a régi dicőség és gazdagság jeleit. A kis helység lelké, mindene a ruzsini volt és annak emlékéből él. Amióta elköltözött onnan a dinasztia, halott lett az egész város, kihalt és szegény. Roskadózó házak, elpusztított világ, kertek, kidőlt fák, göröngyös utak maradtak. Sárlecszek lett Szadagóra, ahol mindent a „temető” jelentette.

5. SZADAGÓRA FENYKORA Itt nyugszik Izrael, a „ruzsini”, aki megalapította a nagy dinasztiának. 1797-ben Pograbyszeben született a nagy caddik, ebben a kievi kormányzóvághban levő kis városkában és dedunokája volt a „meziritzi Bár”-nek, aki már 16 éves korában ruzsini rebbé lett és csodálatos szellemi képességek miatt már kora ifjúságában is hallatlan tekintélyre tett szert. Ama rebbek közé tartozott, akik kedveltek a pompát és nagyszerű udvartartást” krcáltak, amelyet a chassidizmus egyik princípiumának tekintek meg. Nagyon finoman és elegánsan öltözököt, négyolvas hímőn járt, volt saját zenekara, csodálatosan szép palotában lakott s általában fejedelmi udvartartást tartott.

Korának egyik legnagyobb szelleme volt, rendkívül kellemes megjelenés, imponáns, finom és díszíténgváll, ugyanarra, hogy még az orosz és lengyel nemcsk is rámozgáltak és hűvelve szegődtek, azokon a százezreken kívül, akik csodálják és rejtőnkednek érte.

6. A „CHASSID KIRÁLY”. AKET A „chassid király” felkeltette az orosz hatóságok figyelmét s amikor Podoliában két zsidó besugórt megölték. Ezért 80 hitközségi tagot és vezetőit is Nowaja Usitza-ban letartóztatták. Azt állították a besugók barátai és rokoniak, hogy a rabbi is tudott a gyilkosságról. Ezért elfoglalták és 22 hónapot állt elzárva a kievi börtönben. 1838-ban, tehát most 102 éve történelmi ez, Börtönből szenvedése révén még nagyobb híre lett szeri és mind több és több híve akadt. Ezek dacára elhatározta, hogy elköltözik a cári Oroszországból és valóban Jasy-n át Szadagórába költözött. Itt is nagyszámú életet rendezett be és amint a nép között beazították, fel akarta építeni a jeruzsálemi Szent templom mását. Hogy mi igaz ebből, mi nem, azt tna hiába is kutatnánk.

7. ROMOK... AZ EGYKORI A temető jelent mindent Szadagórában. A temető kapuja előtt rengeteg a koldus. Asszony és

férfi vegyesen. Ott strázsnak reggeltől estig a letek azokat, akik elmentek imádkozni a nagy caddik sírjához. Egy hosszú szakállas ősz zsidó mulatta az idegeneknek, hogy hol a „stibi” (családi kriptá), ahol a ruzsini szent alussa 90 év óta örök álmát. Sírját egyszerű deszkák takarják. Mellette nyugosznak fia, Legvégén Reb Bar, a levei, aki „kirugott” volt, állítólag keresztény papokkal barátkozott és még az átítérés szándékával is foglalkozott, de időközben megváltozott. Elhagyatott és ápolatlan a nagy ruzsini sírja, bár élete mozgalmas és színes volt a nagy szentnek. Szomorú látvány ez a sír, még a temető többi részénél is szomorúbb.

Különben még sok érdekes sírkő akadt ebben a temetőben. Művészi vésések, olyanok, amelyeket ma már nem nagyon készítenek. A városka maga is „temető” hangulatot árasztott. Az egykori királyi pompában üdöklő paloták ma már valóságos romok. Mintha csak a csontváz maradt volna meg az egykori nagy életből. Az ablakok, ajtók úgy néznek le ránk, mint öreg idők által kivált szemüregék. Ez volt a nagy templom — mutálja egy szomorú szegény asszony — mennyzete arannyal volt bebuva. Ott az a kis szoba meg a szentély volt, ott imádkozott a rebbé. De sehol semmi szépség, ami a multat elővároszolná, — mindenütt csak romok. — Hja ez a zsidó vagyon sorsa — sőtájjja valaki mellettem és most, amikor szovjethatóságok kerültek Szadagórába, nem kell elakariának utól a zsidó vagyon, mert azok még romokban sem maradtak meg. Csak félig összeomlott házak vannak és egy hatalmas temető. Mintha az európai zsidóság szimbóluma volna ez. Romok, emlékek és sok-sok koldus. Vajjon hova állítja majd be őket a szovjet-tárdalom? Milyen hasznót-hajtó foglalkozást fognak tűzni, ha elkerülnek a temető kapujától? Szeretnék látni majd husz-harminc év múltán, hogy mi lett Szadagórából? Még több rom-e, vagy új lendület? Gyárépület lesz-e a régi rabbi-palota helyén, — avagy semmi, de semmi.

8. WIZSNITZ IS A SZOVJET Régebben a lengyel ha- IMPERIUM ALÁ KERÜLT tár mentén fektőd, de mióta a szovjet elfoglalta Galiciát, azóta Bukovina nyugati határa is szomszédos lett a szovjettel és a Wizsnitzel szemben levő Kuty orozs lett.

Wizsnitzről már sokat és sokszor írtunk, részletesen feltártuk multját és jelenjét. Irunk a ruzsini dinasztiáról, írunk a mostani fellendülésről, írunk a szép fésivéről és arról a menzáról, amely lehetővé tette, hogy ott zsidó fiatalok tanulhassanak.

Wizsnitz is a szovjethez került. Ejj ez a körülmeny sok-sok ezer hívőnek, akik elszórtan élnek a különböző országrészekben. Ők mindig azokra a helyekre gondolnak, ahonnan elindult és a nagy család. Az erdélyi zsidók egyrészt érdekli ez a körülmeny, ahol ma is él a wizsnitzi hívek sokasága és különösen Oradeán, ahol az „udvar” a wizsnitzi udvar ma is lételeményese a régi nagy tradícióknak. A váradi temetőben meg ott az „Ohe!”, ahol a nagy caddik örök álmát alussa...

Az elhunyt rebbé egyik fia Wizsnitzben lakott, hogy az ősk öröke ne maradjon üresen. Amikor pedig az invázió történt, Eliezer Heger, a jelenlegi wizsnitzi rebbé, Dorna-Vatrán tartózkodott feltésgével együtt. Mivel Bukovinának ez a része továbbra is a régi impérium alatt marad, lehetséges, hogy itt telenszék le. De erre vonatkozólag még nem tudni semmi bizonyosat.

Wizsnitz és Szadagóra... két nagymultu zsidó hely, ezennel hírnagára csak emlékeiből fog élni...

Az ardeali zsidók találkozóhelye

BERKOVITSNÉ

(Oradeáról)

orth. kóser étterme
(a bala-marei rabbi hechsere)

BUCUREȘTI,

Sfr. Lipscaeni 7.
Telefon: 462-91

Sococ hátamögött. Postavámmal szemben
Elsőrangú erdélyi konyha

Krakó. — Külföldi lapok jelentése szerint körülbelül 200.000 lengyel zsidó...

Santiago. — Délamerikából jövő értesülések szerint Chile új törvényjavaslatot készít...

Jeruzsálem. — Sir Robert Storres volt palesztinai kormányzó kijelentette, hogy az arab-zsidó...

Newyork. — Az amerikai szenátusban lékes belügyminiszter ismét szóba hozta az alszaki tervek...

Berlin. — Az állami ideggyógyászati klinikákon ápolt zsidó ideg- és elmebetegeket felsőbb parancsra...

Helsingfors. — A finn kormány megadta az engedélyt a Litvániában, Norvégiában és Svédországban...

Zürich. — A svájci zsidóság központi bizottsága 1939-ben 1840 menekültet segített ahhoz, hogy elhagyják Svájc kantonjait...

A petrosani cionista helyi csoport ezért kögyülése nagyszámu közönség jelenlétében folyt le az Uránia mozgó nagyertermében...

A palesztinai fölkormányzó érdekes beszéde. A palesztinai fölkormányzó, Sir Harold MacMichael nagy beszédet mondott a jeruzsálemi rádióban...

Ha van közledek olyan, aki kételkedik a háború kimenetelét illetően, engedje meg, hogy néhány lényre emlékeztessem...

A fölkormányzó beszédét azzal fejezte be, hogy Palesztina jövője szorosan összefügg a szövetségesek sorsával...

A természet csak egyetlen beszélő és két hallószervvel ajándékozott meg bennünket, hogy többet halljunk és kevesebbet beszéljünk.

A szentülői munkáspárt tanácskozásai. A munkáspárt tanácsa számos delegátus jelenlétében nagyfontosságú ülést tartott, amelyen M. Shertok, a Jewish Agency végrehajtó bizottságának tagja...

Beszélni anyai, mint volni, hallgatni anyai, mint aráni.

RUN DE IMPRIMAT.

„GRAFICA”, ORADEA

H-U-M-O-R

WOLFFSOHN ÉS ROTSCCHILD BARÓ

Herzl megbízásából Dávid Wolffsohn felkereste a frankfurti Rotscchild bárót. (Wilhelm Carl Freiherr von Rotscchild volt a teljes neve és arról volt nevezetes, hogy hétprobás ortodox).

„Ne higgye báró ur, hogy a keleti zsidók kivétel nélkül, vagy akár túlnyomó részben hűek maradtak a Tórához. Arrafelé is egyre nagyobb az aszszimilánok száma, ott is elmerüléssel fenyegeti népünket a galut veszedelm.

A báró egy kis sapkát húzott ki a kabátja zsebéből, óvatosan rábillentette a feje hujjára és kijelentette: Chász vesolaum! (Isten őrizzék!) és megint visszatette a sapkát a zsebébe.

Wolffsohn folytatta: A zsidó nyomorúság szörnyűség. Nincs más mód a leküzdésére. A báró megint előkötötte a sapkáját, megint befedte a fejét és jámboran idézni kezdte: Irva van a Tórában: Lau je... (Tal evjaum mi... mi... (Míndig lesznek szegények a... a...))

Wolffsohn segített a bárónak. Bejelezte a citátumot, amibe a báró befagyott: Mikerev hoore, báró ur! A földön).

— Sünni! — bödintott rá a báró, Mikerev hoore... Kőszöngés.

BETEGLÁTÓGATÁS

A dubnói mágid meglátogatóit egy nagyon gazdag és nagyon fukar zsidót:

— Beteglátogatába jöttem, — mondotta — ami szent parancsolat.

— Hiszen én nem vagyok beteg — csodálkozott az adománykérésétől félt fukar házigazda.

— De irva van Koheleth könyvében, — feleli a mágid: — „S van, kit Isten megáldott vagyonnal és bőséggel és nem cselekszik pénzével semmi jót, ez is betegség és szélkergelés.”

— Akkor köszönöm a látogatást, — dadogott a házigazda nagy zavarban.

— Igen ám, — folytatta a dubnói mágid — de azt mondja a talmud: „Aki a beteg meglátogatója, civiszi betegségének hatvanadrészét”. En is szerencsét elvinni valamit az ön betegségéből.

A fukar gazdag megszégyenülten nyult zsebébe, hogy teljesítse a szellemes mágid kívánságát.

A SZOVJET ÉS A SZECHEL

A „Haarec” héber hetilap cikksorozatai közül oroszországi tapasztalatairól és fékép a zsidó kultúrának elnyomtatásáról a Szovjet állal. Idetartozik a héber szavak kigyomlálása az élő jiddis nyelvből. Egyszer nyilvános vita folyt erről a kérdésről. Még a héber nyelv hívei sem mertek állást foglalni amellett a tény mellett, hogy a jiddis át meg át van itatva évszázadok óta héber elemekkel, amiket ma eltávolítani óvatlanság. A héber nyelv pártolása „ellenforradalmi akció”-nak számíthat. Gyűzők tehat a „perifikátorok”. Ekkor felkelt az ukrainai közoktatásügyi népbiztos, aki tiszta orosz származásánál fogva nem félt a „félreértéstől”, mosolyogva mondotta:

— Én nem tudok héberül, de vannak egyes szavak, amiket értek. Így például tudom, mit jelent ez a szó: „szeczel” (ész). Aki pedig ezt a szót ki akarja írni a használatból, mutassa, hogy nincs erre szükség...

VESZÉLYES...

A háború előtt egy dugaszdag szerb dísznókereskedő Olaszországba akart utazni Montenegrón keresztül. Felment a montenegrói konzulátusra és átutazási engedélyt kért. A konzul végignézte a jéltől sugárzó urat és azt tanácsolta, hogy más utasításon keresztül utazzon.

— Miért? — kérdezte a szerb dísznókereskedő.

— Nem vállalhatok felelősséget az ön személyéért. — mondotta a konzul — mert önnek aranyfogai vannak.

NÉPÜNK

Főszerkesztő: Wasserstrom Sándor

ORADEA

Felölös szerkesztő: Leitner Zoltán

Lássuk a leltárt!...

Pamfil Seicaru, ez a ragyogótollu publicista az utóbbi hetekben egymásután írja tulminans cikkeit, a zsidókérdéssel kapcsolatosan. Különösen a legutóbbi az, amelyre felgyelt az ország, amely a „Nemzeti módszer a zsidókérdés megoldására” címen látott napvilágot.

Nincsen sok értelme vilába szállni — zsidó lapnak — ezekkel a megállapításokkal. Már csak azért sem, mert az érvek arzenalijában szemben, Seicaru olyan helyzetet adta előnnyel indul, amit mi képtelenek vagyunk behozni. A lapok nem is azért közöltek kommentárt ezekhez a megállapításokhoz, de mi mégis bátrak vagyunk, nem féle, hanem önmaunktól néhány kiíreltre vonatkozólag kérdést intézni. Nem Pamfil Seicarutól kérdezzük, mert ő nem is adna rá választ, hanem önmaunktól és pedig a következőket:

Azt írja többek között:

„1940 júniusáig a román politikai hivatalosság számára nem létezett zsidókérdés. Most pedig hirtelen a román nacionalizmus hosszas várakozás után a legsürgősebb, a legradikálisabb megoldásokkal lépnek meg bennünk, amelyeket olyan sietséggel szeretnénk alkalmazni, ami indokolja tökéletes zavarukat”.

Zsidó testvérem, észrevedted-e talán, hogy az élet minden terén zavartalan volt eddigi előbbrejutásod? Talán mi zsidók oly sokan vagyunk az állam és a városok, községek közigazgatásában? Talán sokan vagyunk a hatalmas postaintézménynek? Vagy talán ezek élnek a román államasutaknál? Esetleg a pénzügynek vannak sokan zsidók? És nem beszélnek arról sem, hogy a hadsereg aktív tisztjei között vannak-e zsidók?

Talán az állampolgársági revíziót...? Nem-e a zsidóság utazgatott és költött milliókat, hogy bsszeresse a szükséges iratokat ahoz, hogy igazolja ill-tartózkodásának dokumentumait?

Majd ezt írja Seicaru:

„Amidőn csupán statisztikát akarunk csinálni a zsidókról, mindent megtelett annak érdekében, hogy a pontos leltározást is megakadályozzák. Kérdem: rendelkezünk-e olyan pontos statisztikával, amely kimutassa a zsidók elhelyezkedésének időpontjait, legutóbbi beözölésüket óta? Szeretném tudni pontosan azok számát és nevét, akik egymásután jöttek Csehszlovákiából, Ausztriából, Csehszlovákiából és Lengyelországból 1933-tól máig?”.

Látja, ez az, ami a legjobban táj nekünk, Seicaru ur! Ez a kitétel! Mert ha véltlenül románok volnánk és nem zsidók, akkor azt válaszolnánk önnek, hogy kikérjük a román határszég, közigazgatás,

rendőrség és minden rendű és ranqu hivatalos szerv nevében ezt az inszinuációt. Hogy a mi hivatalos közegeink ilyen telkiismeretlenek volnának, hogy dacára a felsőbb utasításoknak, meqnyitottak volna az ország határsorompóit a beözölő lit, esetleg százezrek előtt! Ezt jinnánk, ha románok volnánk.

De mert zsidók vagyunk, azt kérjük: tudunkkal az utóbbi hetekben kalonai és rendőri patruilok minden vonaton, minden faluban és városban razzizáltak és kutáltak, még padlásokon és pincékben is. Nem volt ember az országban, akifől ne kérték volna el iratát és igazoltatást volna. Miért nem kéri meg az illusztris cikkiró a hivatalos közegeket, hogy hány százezer idegeni loptak le? Mi is szerelmünk már egyszer tisztán látni ebben az ügyben!

Lássuk csak hány zsidó szivárgott be az országba illegálisan? Mi, itllakó, bennszülött zsidók bátran állunk a hivatalos adatok elébe. Mert szerintünk még ezrelékekben is alig fejezhető ki azok száma, akik itt volnának. De miért is lennének itt? Maqa a zsidó társadalom nincs abban a helyzetben, hogy etesse-itassa és telegesse őket. Minden bizomnyal köszönet és elismerés jár minden zsidó részéről a kormányzatnak, amiért megenyadte annak idején sok ezer zsidó átulazását, akik a határállomasokon, különösen a kikötőkön át tovább is utaztak. Ezek közül nem maradt itt egy sem! Ezt felelőszéünk tudatában állítjuk.

Nem, nem és ezertzer nem! Nem maradtak itt, hanem tovább mentek. Tessék: állunk elébe! Csináljanak újra zsidó népszámlálást. A leaszizorubbat, amilyet csak lehet! Állunk elébe! Mert ezáltal kiderül majd, hogy tévedés az, amit Seicaru ur ír!

Belügyminiszteri rendeletre elbocsátották a városi zsidó és kikeresztelkedett zsidó tisztviselőket

Kolozsvár. — A belügyminisztérium szombaton látirati rendelkezést küldött az összes alárendelt közigazgatási hatóságoknak, hogy az alkalmazásukban lévő zsidó vallású és kikeresztelkedett zsidó tisztviselőiket azonnali hatállyal bocsássák el.

A rendelkezés meqérkezett a kolozsvári városházára is. A polgármester utasítást adott, hogy a város alkalmazásában levő zsidó tisztviselők azonnal meqkapják az elbocsátó végzést. A rendelkezés három városi mérnököt: Sebestyén Ödönt, a mérnöki hivatal hidépítési és Lakatos Istvánt, a város utépítési osztályának vezetőjét, valamint Meise Ödönt, a vízművek mérnökét érinti. Elbocsátó végzést kapott a városi levéltárban dolgozó Goldmark Terézia is. Az elbocsátó

Felölösnek argumentuma ez, amit egy olyan komoly közirónak, mint ő, nem szabadna kritika nélkül elfogadni. Iqaz, hogy jó agilációs eszköz a zsidók ellen, de nem telet meg a realis lényeknek.

Pontos statisztikát kér Seicaru? Mi is kérjük vele együtt! Egy egészen pontos, a loqcsékélyebb részletre is kiterjedő kimutatást az összes ittélő zsidókról. Ahogy ő írja: leltárt. Kik és hányan élünk itt, mit csinálunk? Mennyivel vitlünk, vagy visszük előbbre az ország közigazdasági életét? Az ország közegecsőségügyei? Az ország jogállami mivollát? Mit alkottunk az ország iparában, kereskedelmében? Tessék, minden szigorú ellenőrzés rendelkezésére állunk! Ő is azt mondja, hogy eszerint kell „jeltározni” bennünket. De csak igazságosan és objektíven.

Mi hangos szóval állítjuk, hogy ennek a leltárnak aktívnak kell lennie a mi javunkra. Nincs közzöttünk „beszivárgott” áru, amilyen „lopott és csempész” zsidó, hanem 98 százalékban bennszülött, igazosan ittélő zsidó van csak! Akik hasznos tagjai vagyunk az ország társadalmának.

Ami a cikk további részét illeti, a zsidókérdés európai meqoldására vonatkozólag, gondoljuk mire céloz a „Current” fő-szerkesztője. Ő „ezért is” kéri a pontos kimutatást, meq kéri, hogy óvatosan járjanak el, nehoqy az ország — a róatönzések révén — bizonyos hátrányba kerüljön.

Ugy véljük és valljuk, hogy mi hasznos instrumentumai vagyunk az ország életének. De ha nem volna a levegőben — ebben a iertözött európai levegőben — a zsidógyűlölet milliórdnyi mézmadja, akkor erre is tudnánk válaszolni. De ennél a kérdésnél felmondja a szógalatot az értelem, mert ez már — érzélem. A szeretet és ayülöllet érzése szubjektív valami és végeredményben mi csak annyit kérünk: kevesebb ellögódottsággal, kisebb ayülöllettel kezeljék a kérdést az illetékesek.

„Nem mondhatok egyebet, mint amennyit az elbocsátó rendelkezés tartalmaz. A rendelkezés négy városi tisztviselőt érint. Ezeknek ki is adtuk az elbocsátó levelet és ezek már nem is vehették fel héttől reggel a munkát. Még csak annyit jegyeztek meg, hogy a belügyminiszteri rendelkezés a totális román állam etnikai politikai rendjének meqvédéséről szóló rendelettörvényen alapszik”.

Arra a kérdésre, vajjon nyuqdíjat vagy végkielégítést kapnak-e az elbocsátottak, a polgármester azt válaszolta, hogy erre vonatkozólag a város nem kapott rendelkezést.